

**INGLIZ TILI DARSLARIDA HARBIY OLIY TA`LIM MUASSASALARI
KURSANTLARINING O`QISH KO`NIKMASINI SHAKLLANTIRISHDAGI
MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO`LLARI**

Nargiza Shirinova

Jamoat xavfsizligi universiteti dotsenti

Annotatsiya

Maqola ingliz tili o'qitishda kursantlarning o'qish ko'nikmasini shakllantirish muammolariga bag'ishlangan. Oliy o'quv yurti kursantlarining o'qish ko'nikmalaridagi muammolar tahlil qilinib, xulosalar keltirilgan. Keltirilgan o'qish bo'yicha ko'nikmasini shakllantirish bo'yicha tavsiyalardan ularni o'qitish jarayonida foydalanilishi mumkin.

Tayanch so'zlar: o'qish ko'nikmasi, ingliz tili o'qitish, kursantlarning qiziqishini oshirish, nutq faoliyati turlari, mashq bajarish.

Ingliz tili darslarida harbiy oliy ta`lim muassasalari kursantlarining o'qish ko'nikmasini shakllantirish chet til o'qitish metodikasi oldida turgan dolzarb muammolardan biridir. Shuning uchun, ingliz tili o'qituvchisi o'qish jarayonidagi qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish usullaridan xabardor bo'lishi zarur.

Kursantlarning **o'qish ko'nikmasini** shakllantirish jarayonida bir qator qiyinchiklarga duch kelinadi.

Cheklangan lug'at. Cheklangan so'z boyligi bo'lgan kursantlar turli xil so'zlarni funktsional jihatdan tushunish va / yoki ishlatishda qiyinchiliklarga duch kelishadi.

Imlo qiyinchiliklari. Kursantlar imlo bilan bog'liq qiyinchilikga duch kelishlari mumkin, ya'ni so'zlarni dekodlash va ularning ma'nolarini tushunishdagi qiyinchilikni misol sifatida keltirish mumkin, ushbu holat disleksiya deb ham ataladi.

Tushunishdagi qiyinchiliklar. Matndagi ma'lumotlarni tushunish va eslab qolish qobiliyatining pasayishi o'qish qobiliyatining buzilishining belgisidir. Ba'zi odamlar so'zlarni o'qiy olishlari mumkin, ammo ular ifodalagan ma'noni tushunmaydilar.

Izchillik bilan bog'liq qiyinchiliklar. Kursantlar o'qish jarayonida ko'pincha matn ichidagi voqealar tartibini, masalan, hikoyaning ketma-ketligini tushunishda muammolarga duch kelishadi.

Yuqorida keltirilgan muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi tavsiyalar beriladi:

Lug'atni shakllantirish. Kursantlar muntazam ravishda turli mazmundagi kitoblarni o'qish, kundalik ishlarni baland ovozda so'zlab berish va qo'shiqlar aytish, yangi lug'at so'zlarining ma'nosini tushunishni mashq qilish uchun kartalar yaratish, ovoz chiqarib o'qish kabi ishlarni amalga oshirish lug'atni shakllantirishda muhim

ahamiyat kasb etadi.

Diqqat va e'tiborni oshirish: Kursantlarning til materialiga bo'lgan diqqat va e'tiborni oshirish uchun o'qituvchi turli qiziqarli usullardan foydalanishi zarur. Masalan, o'qituvchi tomonidan quyidagi savollar berilishi mumkin:

When the event was happened?

Where the event was happened?

Why the event was happened?

What is the end of the story?

What is your conclusion about the story?

Shuningdek, hikoyadagi kalit so'zlarni topish kabi mashqlardan foydalanish mumkin.

Ishonchni mustahkamlash. Kursantlarning mashqlarni to'g'ri bajarishga bo'lgan ishonchini mustahkamlash ham o'qish ko'nikmasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Buning uchun, kursantlar to'liq matni artikulyatsiyaga rioya qilgan holda bir necha marta baland ovozda o'qishi talab qilinadi, shunday tarzda o'qishni mashq qilish orqali kursantlar matnlarni tez taniy olishlari, mazmuni bilan bog'liq bo'lgan mashqlarni ishonch bilan bajara olishlari mumkin.

Kursantlarning o'qish ko'nikmasini shakllantirish jarayonida bir qator qiyinchilarga duch kelinadi.

Cheklangan lug'at. Cheklangan so'z boyligi bo'lgan kursantlar turli xil so'zlarni funksional jihatdan tushunish va / yoki ishlatishda qiyinchiliklarga duch kelishadi.

Imlo qiyinchiliklari. Kursantlar imlo bilan bog'liq qiyinchilikga duch kelishlari mumkin, ya'ni so'zlarni dekodlash va ularning ma'nolarini tushunishdagi qiyinchilikni misol sifatida keltirish mumkin, ushbu holat disleksiya deb ham ataladi.

Tushunishdagi qiyinchiliklar. Matndagi ma'lumotlarni tushunish va eslab qolish qobiliyatining pasayishi o'qish qobiliyatining buzilishining belgisidir. Ba'zi odamlar so'zlarni o'qiy olishlari mumkin, ammo ular ifodalagan ma'noni tushunmaydilar.

Izchillik bilan bog'liq qiyinchiliklar. Kursantlar o'qish jarayonida ko'pincha matn ichidagi voqealar tartibini, masalan, hikoyaning ketma-ketligini tushunishda muammolarga duch kelishadi.

Yuqorida keltirilgan muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi tavsiyalar beriladi:

Lug'atni shakllantirish. Kursantlar muntazam ravishda turli mazmundagi kitoblarni o'qish, kundalik ishlarni baland ovozda so'zlab berish va qo'shiqlar aytish, yangi lug'at so'zlarining ma'nosini tushunishni mashq qilish uchun kartalar yaratish, ovoz chiqarib o'qish kabi ishlarni amalga oshirish lug'atni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Diqqat va e'tiborni oshirish: Kursantlarning til materialiga bo'lgan diqqat va e'tiborni oshirish uchun o'qituvchi turli qiziqarli usullardan foydalanishi zarur.

Masalan, o`qituvchi tomonidan quyidagi savollar berilishi mumkin:

When the event was happened?

Where the event was happened?

Why the event was happened?

What is the end of the story?

What is your conclusion about the story?

Shuningdek, hikoyadagi kalit so`zlarni topish kabi mashqlardan foydalanish mumkin.

Ishonchni mustahkamlash. Kursantlarning mashqlarni to`g`ri bajarishga bo`lgan ishonchini mustahkamlash ham o`qish ko`nikmasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Buning uchun, kursantlar to`liq matnni artikulyatsiyaga rioya qilgan holda bir necha marta baland ovozda o`qishi talab qilinadi, shunday tarzda o`qishni mashq qilish orqali kursantlar matnlarni tez taniy olishlari, mazmuni bilan bog`liq bo`lgan mashqlarni ishonch bilan bajara olishlari mumkin.

Yuqorida keltirilgan o`qish jarayonidagi qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish borasidagi tavsiyalar ingliz tili o`qituvchilarining o`qishni tashkil qilishlariga xizmat qiladi.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1. Pulatova, Z. A. (2022). TALIM TIZIMIDA «ASSESSMENT» HAMDA «EVALUATION» TUSHUNCHALARI VA ULARNING FARQI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(Special Issue 20), 170-174.
2. Pulatova, Z. (2021). MODULE SYSTEM AND TOOLS FOR DEVELOPING WRITING SKILLS OF LAW STUDENTS. Philology Matters, 2021(3), 196-209.
3. Pulatova, Z. Factors For The Development Of Writing Skills Of Law Students In A Modular System.
4. Pulatova, Z. (2020). ASSESSMENT PRINCIPLES, CHARACTERISTICS OF IMPROVING STUDENTS'ASSESSMENT OF WRITING SKILLS IN ENGLISH (EXAMPLE B2 LEVEL). European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 8(12).
5. Ikanova, L. (2020). ANALYSIS OF TWO TASKS FROM THE POINT OF PRAGMATICS. Modern trends in linguistics: problem and solutions, 25-26.
6. Ikanova, L. S. Q. (2024). SUDLANGAN SHAXSLAR VA MAHKUMLARNING XULQ ATVORI VA QAYTA JINOYAT SODIR ETISHINI BARTARAF QILISHDA TA'LIMNING TA'SIRI (AQSH TAJRIBASI MISOLIDA). Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 4(1), 433-439.
7. qizi Ikanova, L. S. (2020). IMPROVING LISTENING SKILLS THROUGH ICT. Bulletin of Namangan State University: Vol, 2(11), 64.
8. Ikanova, L. (2019). Learners' digital literacy of students in language classrooms. Trends in Teaching Foreign Languages: Achievements, Challenges and Solutions, 98-99.

9. Ikanova, L. S. (2019). The impact of materials development, critical pedagogy and lgbt's issue on the language planning and policy. Вестник педагогики: наука и практика, (48), 68-70.
10. Ikanova, L. (2019). THE IMPACT OF MATERIALS DEVELOPMENT, CRITICAL PEDAGOGY AND LGBT'S ISSUE ON THE LANGUAGE PLANNING AND POLICY. SCIENCE. RESEARCH, DEVELOPMENT, 59-62. 11
11. Khasanova, D., Ulmasbaeva, M., & Ikanova, L. (2019). IT IS TIME TO CHANGE THE SUBJECT MATTER OF ENGLISH AT VOCATIONAL COLLEGE. EPRAInternational Journal of Multidisciplinary Research, 48-52. 12
12. Ikanova, L. (2019). THE IMPACT OF THE MATERIALS DEVELOPMENT TO THE IMPLEMENTATION OF THE LANGUAGE PLANNING AND POLICY. Electronic journal of actual problems of modern science, education and training, 7-13. 12
13. Иканова, Л. (2024, May). ОБРАЗОВАНИЕ В ТЮРЬМЕ: ФУНДАМЕНТАЛЬНОЕ ПРАВО И ВАЖНЫЙ ИНСТРУМЕНТ. In Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences (Vol. 3, No. 5, pp. 269-275). 9
14. Ikanova, L. S. (2024). JAZONI IRO ETUVCHI MUASSASSALARDA, TA'LIMNI TASHKIL QILISH TAJRIBALARI (AQSH MISOLIDA): Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari. Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari, 7(3), 26-31.2
15. Darvishova, G. K. (2023). SHARLOTTA BRONTE IJODIDA AYOLNING IJTIMOIIY MAVQEI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1), 57-67.
16. Darvishova, G. K. S. B. I., & MAVQEI, A. I. ORIENSS. 2023.№ 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sharlotta-bronte-ijodida-ayolning-ijtimoiumavqei> (дата обращения: 10.10. 2023).
17. Iskandarovna, K. G., & Kenjabayevna, D. G. (2020). The means of image" woman" in the literary world of charlotte bronte. Journal of Critical Reviews, 7(12), 136-139.
18. Darvishova, G. K. (2023). ШАРЛОТТЕ БРОНТЕ ИЖОД ҚИЛГАН ВИКТОРИЯ ДАВРИ. Innovative Development in Educational Activities, 2, 238-243.
19. Kenjabayevna, D. G. (2022). The issues of gender, equality and moral problems in the novel "jane eyre" by charlotte bronte. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 12(5), 731-735.
20. Дарвишова, Г. К. (2022). По Педагогическом Мастерстве Учителя Иностранного Языка В Процессе Урока. Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture, 3, 122-125.
21. Дарвишова, Г. К. (2022). ШАРЛОТТА БРОНТЕ АСАРЛАРИДА БАДИИЙ МАҲОРАТ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(Special Issue 26), 754-757.

22. Shirinova, N. D., & Shirinova, N. D. (2023). LISONIY PARALLELIZM HODISASIGA DOIR. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(1), 51-56.
23. Djabarovna, S. N. (2021). Synonymous pairs of lexical units. *ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL*, 11(2), 910-913.
24. Shirinova, N. (2018). ORGANIZATION OF THE ENGLISH TEACHING PROCESS. *Irrigatsiya va Melioratsiya*, (2), 61-64.
25. Nilufar, S., Nargiza, S., & Nosir, R. (2023). Study of the gradual relations in differentiation of substance and attributive meanings in the english and uzbek languages.
26. Shirinova, N. (2024). DEVELOPING COGNITIVE ACTIVITY OF CADETS IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH. *ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ*, (54-4).
27. Ширинова, Н., & Ширинова, Н. (2022). ПОВЫШЕНИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ КУРСАНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА. *Gospodarka i Innowacje.*, 24, 744-746.
28. Tulkin, S., Nargiza, S., & Nilufar, S. (2022). ANALYSIS OF THE TRANSLATION OF ZAHIRIDDIN BABURS POEMS. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES*, 3(02), 42-48.
29. Shirinova, N. D., & Davlatova, M. K. MORPHOLOGICAL WAY OF DIFFERENTIATION OF SUBSTANCE AND ATTRIBUTIVE MEANINGS IN THE LANGUAGE SYSTEM. *ILMIY XABARNOMA. НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК Учредители: Андижанский государственный университет им. ЗМ Бабура*,(1), 86-89.
30. Shirinova, N. D. (2024). INPARALLELISM IN ENGLISH. *ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ*, (55-3).
31. Djabarovna, S. N. (2021). Synonymous pairs of lexical units. *ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL*, 11(2), 910-913.
32. Shirinova, N. D. (2006). The expression of the relation of substance and attribute in the language system. *The Problems of Philology and Methodics.–Bukhara*, 98-101.
33. Ширинова, Н. Д. (2021). ЭЛ-ЮРТ ҲУРМАТИГА САЗОВОР УСТОЗ: Ширинова Нилуфар Джаббаровна, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети Тилларни ўрганиш кафедраси доценти, филология фанлари номзоди, доцент. In *Научно-практическая конференция*.
34. Ширинова, Н. (2010). Ўзбек тилида предметлик ва белги-хусусият маъноларини фарқлаш воситалари: Филол. фан номз.... дисс. Vernon S. The benefits of using Games. – 2009, Retrieved June 20, <http://www.englishgames.com>
35. *International Journal of English Language Teaching* Vol.11, No.5, pp.52-64, 2023, Print ISSN: 2055-0820(Print) Online ISSN: 2055-0839(Online Website: <https://www.eajournals.org/>)